

Demokratiet – et ufullendt historisk prosjekt

Kunnskapsorganisasjoner som universiteter, høyskoler og videregående skoler: læringsarenaer og bidragsyttere til "åpne og opplyste offentlige samtaler" (§ 100).

Demokrati: historisk prosjekt som kan og bør videreutvikles.

- Demokratiet har oppstått historisk, lang utviklingshistorie. 1) Allmenn stemmerett, kort historie. 2) Økende antall. 3) *Economist* 2010: 26 velfungerende, 53 med skavanker, 33 hybride regimer, 55 autoritære.
- Utvide og utdype demokratier. 1) Antall land. 2) Demokrati på overnasjonalt nivå. 3) Utdype og vitalisere eksisterende demokratier: a) likere fordeling av resursser, b) nye områder og c) styrke åpen og opplyst meningsdannelse i det sivile samfunn.

Hvordan kan høyere utdanning bidra til allmenndanning og demokrati?

- Det er vanskelig for oss å konkretisere tiltak. Eksempel: Stjernøutvalget.
- Hvorfor? 1) Lettere å snakke om individer, ideer og idealer enn om institusjoner, studieprogrammer og institusjonsmoral. 2) En *market-management* mentalitet gjør det lettere å se brukere enn borgere.

Universiteters (allmenn)dannende oppgave: ekstern eller intern fordring?

- Ekstern – intern. 1) Man viser ofte til eksterne faktorer. Noen fag som redskapsfag, andre som dannelsesfag. 2) Alle fag kan være dannelsesfag fordi de er basert på vitenskapelig diskusjonskultur. Det matnyttige spesialiseringfaget bør derfor være dannelsens hovedhus.
- Den vitenskapelige dannelsens kjerne-elementer er forankret i vitenskapenes enhet og i det at vitenskaper er offentligheter. Vitenskapenes enhet: 1) epistemisk/erkjennelsesteoretisk enhet (de samme overordnede krav til forskningsopplegg) & 2) (forsknings)etisk enhet (alle fag er underlagt de samme overordnede forskningsetiske krav).
- Velfungerende forskningsmiljøer er **offentligheter**. 1) Meningsdannelsen styres av kraften i de bedre argumenter (Popper, Merton, Habermas). Bare dokumentasjon og argumenter skal telle. 2) Ikke bare ytringsfrihet, men også svarplikt og ytringsanstendighet. 3) Et vitenskapelig dannet individ vet at det trenger et disiplinerende fellesskap (inspirerende, korrigerende og kontrollerende)
- Felles erkjennelsesteoretiske og etiske krav & vitenskapelige offentligheter legger grunnlaget for vitenskapelig diskusjonskultur.

Vitenskap og demokrati. Vitenskapelig og demokratisk diskusjonskultur.

- Likheter mellom vitenskap og demokrati. Åpen og opplyst offentlig meningsdannelse. Diskusjons- eller deliberativt demokrati. En forskjell: flertallsavstemninger.

- Det legitime, demokratiske maktkretsløp (fra sivilsamfunnet inn i folkevalgte forsamlinger). Ambisjonen er at også kraften i de bedre argumenter skal styre meningsdannelsen i sivilsamfunnets offentligheter. Ikke bare ytringsrett, men også svarforpliktelse, saklig holdning og respekt for andre mennesker (ytringskultur).
- Forskningsformidling: kommunisere vitenskapelig kunnskap ut av spesialiserte offentligheter til bredere offentligheter, inklusive bidrag til samfunnsdebatten. (Se NESH retningslinje 42-47).
- Allmenndannelse: 1) Kunnskap om demokrati. 2) Erfare vitenskapelig og demokratisk diskusjonskultur. 3) Studenter og forskningsformidling.

Samspill mellom universiteter og videregående skoler.

- Eksemplet Holbergprisen, universiteter (UiB, UiO) og Mysen VGS.

Vitenskapelig diskusjonskultur: En fellesverdi i det flerkulturelle Norge.

- Integreringsutvalget med utgangspunkt i menneskerettighetene: ytringsfrihet, vitenskapelig tenkemåte og deltakelse i demokrati og sivilsamfunn. - Kunnskapsorganisasjoner (som universiteter og VGS) som formings og utviklingsarenaer for samfunnets fellesverdier.

Noen litteraturhenvisninger.

Dahl, R. A. (1998): *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.

Economist (2010): *Democracy index 2010. Democracy in retreat*.

http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf

Elster, J. , red. (1998): *Deliberative Democracy*.

Habermas, J. (1999): "Det sivile samfunn og rettsstaten", s. 65-78 i J. H. *Kraften i de bedre argumenter*. Oslo: Gyldendal. (det legitime maktkretsløp)

Hagtvet, B., W. Lafferty red. (1984): *Demokrati og demokratisering*. Oslo: Aschehoug forlag.

Kalleberg, R. (2010): "The Ethos of Science and the Ethos of Democracy", s. 182-213. i C. Calhoun ed., *Robert K. Merton. Sociology of Science and Sociology as Science*. New York: Columbia University Press.

Kalleberg, R. (2011): "Dannelse som faglig fordring i høyere utdanning", s. 290 – 317 i B. Hagtvet, G. Ognjenovic, red.: *DANNELSE. Tenkning, modning, refleksjon. Nordiske perspektiver på allmenndannelsens nødvendighet i høyere utdanning og forskning*. Oslo: Dreyer Forlag. (Se argumenter og referanser).

Merton, R. (1942/1996): "The Ethos of Science". Flere utgaver.

NESH (2006): *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: Forskningsetiske komiteer. (<http://www.etikkom.no/>)

NOU 1999: 27): "Ytringsfrihed bør finde Sted". *Forslag til ny Grunnlov §100*.

NOU (2008: 3): *Sett under ett*. (Stjernø m. fl.)

NOU (2011: 14): *Bedre integrering. Mål, strategier, tiltak*. Oslo: Departementene

Mujanic, A. (2011): "Vårt flerkulturelle Norge". Kronikk i *Klassekampen* 24/10.

Popper, K. (1945/2011): *The Open Society and its Enemies*.

Slagstad, R. (1998): *De nasjonale strateger*. Pax Forlag.